

Checklist brandonveiligheid van een woning.

Een werkinstrument ter ondersteuning van de Vlaamse Wooninspectie.

De preventiedienst van brandweer Antwerpen krijgt regelmatig vragen die wel wat opzoekwerk of onderzoek vragen. In het najaar van 2012 werden we gecontacteerd door Tom Vandromme (hoofdcoördinator Vlaamse Wooninspectie – Wooninspecteur) met een niet evidente vraag: beschikt de brandweer over een checklist die kan bepalen of een woning brandveilig is?

De voornaamste opdracht van de Vlaamse Wooninspectie omvat het bewaken en verbeteren van de woningkwaliteit. Om deze doelstelling te bereiken werden in de Vlaamse Wooncode de minimale vereisten van veiligheid, gezondheid en woonkwaliteit vastgesteld, samen met een aantal stimulerende en sanctionerende instrumenten die kunnen worden ingezet.¹

De wooninspecteurs voeren de controle van de woonkwaliteit van zelfstandige en niet- zelfstandige verhuurde woningen uit op basis van een technisch verslag. Dergelijk technisch verslag bestaat uit verschillende delen en rubrieken, werkt met een scoring van strafpunten en wordt opgesteld aan de hand van een checklist.

Eén van de rubrieken omvat de beoordeling van brandveiligheid:

BRANDVEILIGHEID	
8	BRANDVEILIGHEID
81	uit het verslag van de brandweer blijkt brandonveiligheid

De scoring van deze rubriek, waarbij dus een recent ongunstig verslag van de brandweer ter beschikking is, leidt onvermijdelijk tot de maximum score van strafpunten, wat neerkomt op ongeschiktheid en niet- conformiteit van de woning.

Bij het ontbreken van een brandweerverslag en bij vermoeden van brandonveiligheid van de woning, dient de wooninspecteur de burgemeester te adviseren om een onderzoek naar de brandveiligheid te laten uitvoeren door de brandweer. Hiervoor duidt men in het technisch verslag onderstaand vakje aan en noteert men welke elementen een brandgevaar inhouden.

De gewestelijke ambtenaar adviseert de burgemeester een onderzoek naar de brandveiligheid te laten uitvoeren.

Wegens het ontbreken van een welomschreven bepaling van brandveiligheid in de Vlaamse Wooncode, alsook de ontstentenis van eenduidige instructies voor de wooninspecteurs, is er terughoudendheid bij de wooninspecteurs om dit vak aan te duiden.

En dít was dan ook de aanleiding van de hoofdcoördinator van de Vlaamse Wooninspectie om contact op te nemen met brandweer Antwerpen en te vragen naar een checklist brandveiligheid.

Beoordelen of een gebouw brandveilig is, is een complexe zaak, waarbij kennis, ervaring en expertise van wetgeving bepalend is.

¹ Decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode (B.S. 19 augustus 1997) zoals laatst gewijzigd bij het decreet van 23 maart 2012 (B.S. 20 april 2012).

Het was duidelijk dat het vastleggen ervan in een checklist dan ook een onmogelijke taak zou zijn.

Een checklist die kan bijdragen tot het beoordelen of een gebouw /woning brandonveilig is echter, leek ons (weliswaar ook geen eenvoudige opdracht) wel een haalbare kaart.

Dergelijke checklist zou kunnen bijdragen tot het beoordelingsproces voor de wooninspecteurs.

Het doel werd aldus bepaald: het ontwikkelen van een checklist die duidelijk moet maken in welke situaties wooninspecteurs de burgemeester moeten inlichten om aan de brandweer de opdracht te geven om een verder onderzoek te doen naar de brandveiligheid in de woning.

Aan de slag...

Bijna simultaan met de vraagstelling van Tom, ontvingen we de kandidatuur van een studente Bachelor Maatschappelijke Veiligheid van de Hogeschool Vives te Kortrijk om bij ons een tweedelige stage te lopen.

Louise Lens en Tom Vandromme tijdens projectevaluatie op Post Noord

Brandweer Antwerpen heeft al eerder met de begeleiding van stagiaires van deze opleiding mooie projecten uitgewerkt (o.a. het project brandveilig samenleven met Familiehulp) en Louise Lens bleek met haar reeds aanwezige passie voor brandweer dan ook een goede kandidate om deze uitdaging mee uit te werken.

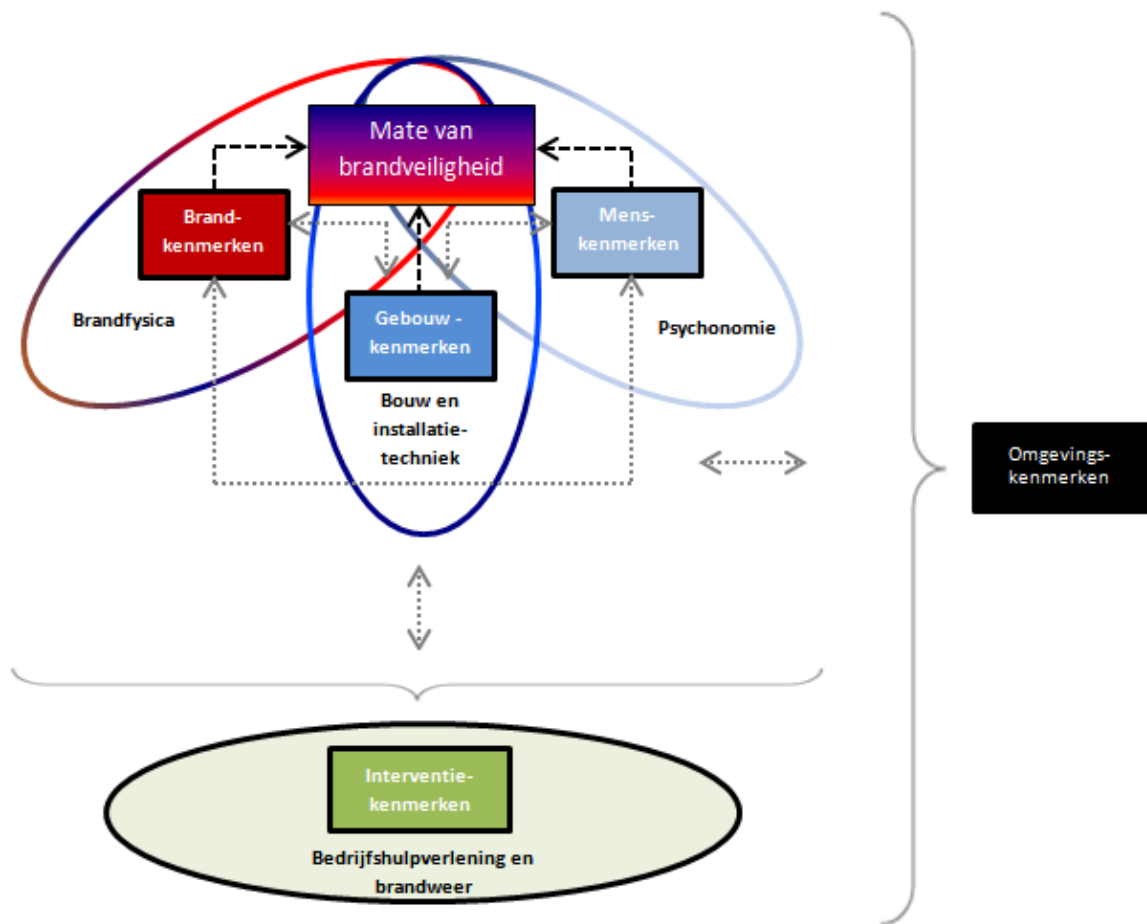
Tijdens een verkenningsstage van 7 weken maakte Louise kennis met de preventiedienst van brandweer Antwerpen, heeft ze zich verdiept in de opdracht, werkwijze en de wettelijke basis van onze dienstverlening. Door ook mee te lopen en te observeren van wettelijke controles van preventionisten, ontwikkelde onze stagiaire het nodige inzicht en achtergrond om tijdens haar verdiepingsstage van 14 weken aan de slag te gaan met de uiteindelijke opdracht.

Bij de ontwikkeling van de checklist hebben we een pad uitgestippeld dat gericht was op meer dan een vertaling van de wetgeving (die erop gericht is om brand te voorkomen en de veiligheid van de gebruikers van het gebouw te garanderen).

We zouden deze kennis combineren en integreren met andere kennis die tot een geheel van risicobepaling / inschatting bijdragen, zoals het menselijk gedrag en de risico's bij brand...

De checklist zou dus niet enkel van de gebouwkenmerken uitgaan, ook het gebruik van het gebouw en de brandveiligheidsmaatregelen zullen mee bepalend zijn.

De integratie van deze benadering vinden we ook terug bij de expertise van onze Noorderburen ²:

Om de behoeftebepaling aan te scherpen en zoveel mogelijk aan te sluiten bij de werkwijze en het denkkader van de wooninspecteurs, is Louise haar verdiepingstage gestart met het observeren van de werkwijze van de Vlaamse Wooninspectie tijdens controles.

Om inzicht te verwerven in vaak voorkomende oorzaken van brand, werd een beroep gedaan op de ervaring en expertise van onze officieren en onderofficieren. Door bevraging kreeg Louise een beeld van wat voor hen een brandonveilige situatie is in woningen en wat zij dus zeker zouden opnemen in de checklist.

Een werkbezoek bij de brandweer van Rotterdam- Rijnmond (Team Brandonderzoek, onder leiding van Remco Van Werkhoven) , alsook ook een gesprek met Dhr. Philippe Bastijns (Onderzoeker brandoorzaken bij Labo Oleotest) , vulde de reeds verworven operationele inzichten rond oorzaken van brand, risico's bij brand en het gedrag van mensen bij brand aan.

² Hagen,R. (2013). *De relatie tussen preventie en repressie in de praktijk*. Presentatie (PDF document). NIFV, 6de Nationale FSE Congres.

Sinds 2011 beschikt de brandweer van Nederland over een landelijk team brandonderzoek, wat onderverdeeld is in interregionale brandonderzoeksteams.

Niet elke brand wordt onderzocht. Bepalende criteria zijn onder andere: branden met slachtoffers waarbij geen sprake is van misdaad, branden met een onbekende of technische oorzaak of branden met een afwijkend of onverwacht brandverloop. De onderzoeksresultaten worden geregistreerd en beheerd in een centrale databank.

Tijdige, gestandaardiseerde en gestructureerde wijze van verzamelen van de gegevens is essentieel om zo bij te dragen tot het inzicht om dergelijke branden te voorkomen.

Bovendien draagt het brandonderzoek ook bij tot meer inzicht in het eigen optreden van de brandweer.

Onderzoek naar branden leidt tot meer inzicht in de oorzaken van branden, het brandverloop, de effectiviteit van de voorziene preventieve maatregelen, maar ook de brandbestrijding en het gedrag van mensen bij brand.

Zo kunnen zowel operationeel verbeteringen worden doorgevoerd, preventie kan evolueren naar meer dan het toepassen en controleren van regelgeving (risicobeheersing) en de campagnes m.b.t. brandveilig samenleven kunnen beter worden afgestemd. Meer info vindt u op de website:

http://www.brandweernederland.nl/wat_doen_we/thema-lerende/brandonderzoek

Tijdens het doorlopen van het hele proces van uitwisselingen, bevragingen en simultane literatuurstudie evolueerde de checklist zowel van structuur, werkwijze en inhoud maar ook qua onderbouwing.

Resultaat: Checklist brandonveiligheid: een ondersteunend werkinstrument voor de wooninspecteurs.

De checklist bestaat uit drie hoofdonderdelen:

- bouwtechnische elementen
- technische installaties
- organisatorische elementen

Elk onderdeel bevat een aantal aspecten waarvan de wooninspecteurs moeten nagaan of er een mogelijk risico is.

Een toelichting, die vertrekt vanuit de bestaande handleiding voor het opstellen van het technisch verslag van de wooninspectie integreert het kader (kennis) van de gebruikers met de volledige motivatie van de risicoanalyse van de brandveiligheid en leidt zo tot een onderbouwde beoordeling. Uiteraard bevat de toelichting ook richtlijnen betreffende het gebruik van de checklist.

Bij elke relevante aanvankelijke vaststelling (eerste controlebezoek wooninspectie) die bijdraagt tot brandonveiligheid raadt brandweer aan om dit risico binnen aanvaardbare termijn op te lossen. (Advies Actie³) Opvolging door de brandweer is voor dat aspect niet nodig.

Het zijn de combinaties en het uiteindelijk aantal actiepunten die kunnen leiden tot opvolging door de brandweer:

³ In de toelichting staat er duidelijk uitgewerkt wat de wooninspecteurs moeten verstaan onder 'Advies Actie'.

LEGENDE:

CHECKLIST BRANDONVEILIGHEID: AANVANKELIJKE VASTSTELLING

AA: ADVIES ACTIE Bij aanduiden is er sprake van een risico. Het advies van brandweer is dat de situatie opgelost wordt binnen aanvaardbare termijn. Doorverwijzen naar burgemeester voor opvolging door brandweer is echter niet nodig.

COMBINATIES Bij aanduiden is er sprake van verhoogd risico. Opvolging door brandweer is noodzakelijk.

		AA	
Bouwtechnische elementen			
Evacuatie/ Bereikbaarheid	Evacuatiewegen		→ BW
	Trappen		
	Toegangswegen		
Bouwelementen en -materialen	Brandwerend materiaal		→ BW
	Muren		
	Vloeren en plafonds		
Technische installaties			
Elektrische installatie	Onderhoud		
	Keuring		
Gas- of stookolie- installatie	Onderhoud		
	Keuring		
Verwarmingsinstallatie	Onderhoud		
	Keuring		
Technische ruimte	Vrij van brandbaar materiaal		
CO- gevaar			
Organisatorische elementen (gebruik gebouw)			
Gebruik van het gebouw / Menselijk gedrag	Opslag ontvlambare producten		
	Opslag rommel		
	Opslag gasflessen		
	Overbewoning		
	Rookmelder		
	Brandbestrijdingsmiddelen		
TOTAAL AANTAL 'ADVIES ACTIE'			
Indien 10 x 'Advies Actie'			→ BW

Bij de navolgende vaststellingen (opvolgend controlebezoek van wooninspectie) is vaak de vaststelling dat de meeste actiepunten zijn opgevolgd.

Vandaar dat daar een andere weging/checklist geldt:

LEGENDE:

CHECKLIST BRANDONVEILIGHEID: NAVOLGENDE VASTSTELLING

AA: ADVIES ACTIE Bij aanduiden is er sprake van een risico.

COMBINATIE Na de opgelegde termijn zijn er nog steeds elementen in de drie categorieën die een risico vormen. Opvolging door de brandweer is noodzakelijk.

		AA	
Bouwtechnische elementen			
Evacuatie/ Bereikbaarheid	Evacuatiewegen		→
	Trappen		
	Toegangswegen		
Bouwelementen en -materialen	Brandwerend materiaal		→
	Muren		
	Vloeren en plafonds		
Technische installaties			
Elektrische installatie	Onderhoud		→ BW
	Keuring		
Gas- of stookolie- installatie	Onderhoud		→
	Keuring		
Verwarmingsinstallatie	Onderhoud		→
	Keuring		
Technische ruimte	Vrij van brandbaar materiaal		
CO- gevaar			
Organisatorische elementen (gebruik gebouw)			
Gebruik van het gebouw / menselijk gedrag	Opslag ontvlambare producten		→
	Opslag rommel		
	Opslag gasflessen		
	Overbewoning		
	Rookmelder		
	Brandbestrijdingsmiddelen		

Evaluatie en opvolging.

Gedurende de laatste weken van haar stage had Louise slechts beperkte mogelijkheid om de checklist effectief door de wooninspecteurs te laten gebruiken. Verdere evaluatie en opvolging op lange termijn om het werkinstrument up to date te houden en continu af te stemmen op toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen, evoluties in materiaalgebruik en blusmiddelen en methoden, wetgeving, ... zullen opgevolgd worden in een blijvend engagement vanuit brandweer Antwerpen, i.s.m. de Vlaamse Wooninspectie.

Tot slot...

Aan de hand van de checklist is het mogelijk dat de wooninspecteurs de burgemeester vaker adviseren om de brandweer in te schakelen. De vraag is natuurlijk of de brandweer werkelijk een controle zal / kan uitvoeren in de woning.

Immers, de brandweer voert enkel controles inzake brandveiligheid uit wanneer deze wettelijk verplicht zijn (in de bij wetten en verordeningen bepaalde gevallen) en telkens de burgemeester erom verzoekt.⁴

Uit bevraging blijkt dat brandweerkorpsen uit bepaalde steden en gemeentes wel een onderzoek doen naar de brandveiligheid in het type woningen dat de Vlaamse Wooninspectie controleert. Deze brandweercontroles worden dan uitgevoerd op basis van het politiereglement, meer bepaald aan de hand van het lokaal reglement voor kamerverhuur. In andere gevallen wordt een verslag opgesteld waarbij de basisnormen als richtlijn worden gebruikt.

Via dit artikel willen we alle zones op de hoogte brengen van ons project en via de website van BVV stellen we dan ook het volledig document ter beschikking.

En uiteraard willen we Louise Lens bedanken voor haar inzet en doorzettingsvermogen om samen met alle betrokken actoren dit project te realiseren.

Veerle De Decker | Adjunct - coördinator preventie bij Brandweer Antwerpen

⁴ KB 1967 HOUDENDE, VOOR DE VREDESTIJD, ORGANISATIE VAN DE GEMEENTELIJKE EN GEWESTELIJKE BRANDWEERDIENSTEN EN COORDINATIE VAN DE HULPVERLENING IN GEVAL VAN BRAND. (B.S. 18.11.1967)
Art. 22